

maalet, der, som den ærede foregaaende Taler meget rigtigt berørte, laa noget uregelret og meget vanskelig overskueligt. Men jeg vil dog sige til det ærede Medlem, at i disse Krigstider vilde der neppe være vundet meget ved, at Landbokommissionen afsluttede sit Arbejde meget hurtigt, thi adskilligt af det, der udtales i en saadan Kommissions Betænkning, maa dog i nogen Grad referere sig til de herskende Tilstande i vort Fædreland, og hvorvidt disse vil staa ved Magt om et Aar eller to, eller vi skal vende tilbage til Tilstande, der svarer til dem, vi havde før Krigen, derom tør vi i Landbokommissionen ikke i Øjeblikket danne os nogen Mening, og vi synes, det er urigtigt, om vi slipper de store Spørgsmaal fra os paa en Tid, hvor vi dog ikke kan indtage et endeligt Standpunkt. Vi mener, at det er bedre, at vi bevarer Retten og Adgangen til at udtale os om Forholdene, naar man kan skønne over, hvorledes de maatte komme til at ligge. Men jeg er enig med det ærede Medlem i, at det er Spørgsmaal, som paa-trænger sig meget alvorligt, thi de økonomiske Forholds Ordning i vort Samfund er af den mest paa-trængende Betydning. Denne Ordning forekommer mig at være en langt vigtigere Opgave end nogen af de andre, som ligger for. Kun synes det mig, at Krigssituationen maa berettiggel baade Regering og Rigsdag til at stille sig noget afventende overfor saa vigtige Forhold, som jeg forventer, vi skal komme i Gang med.

Derimod synes jeg, at vi kan benytte denne lille af Situationen skabte Pause i Lovgivningsarbejdet til at løse saadanne Rester som netop det Spørgsmaal, vi her behandler, og jeg vil haabe, at vi snart faar et Lovforslag om Afløsning af Arvefæsteafgifterne, hvilke ogsaa er en Rest fra Fortiden. Ligesom vi allerede i 1850 søgte at gøre al Landets Jord ensartet i Henseende til Beskatning, idet man i 1850 vedtog Loven, hvorefter den tidligere privilegerede Jord skulde betale Skatter lig anden Jord, saaledes har man ved Tiendeloven af 1903 fjernet en Byrde paa Bondejorden, og jeg haaber, at man i en nær Fremtid skulde komme til Forelæggelse og Vedtagelse af et Forslag om Lens og Stamhuses Overgang til fri Ejend-

dom, saa at ogsaa den Jord bliver fri og ligestillet med anden Jord i Henseende til Handel og Omsætning.

Som det allerede er omtalt af den højtærede Landbrugsminister ved Lovforslagets Forelæggelse, er Lovforslaget formuleret nærmest i Overensstemmelse med det Forslag, der er udarbejdet af Fæsterne Repræsentanter i Fæstekommissionen. Forslaget findes saaledes i Fæstekommissionens Betænkning, og det er naturligt, at der blandt Fæsterne er en stigende Misfornøjelse med Bestemmelsen i Loven af 19. Februar 1861 § 2, hvorefter hver tiende Gaard, hver tiende Tønde Hartkorn, kan indtages til Hovedgaards Drift. Alene denne Bestemmelse i Loven af 1861 synes mig saa uretfærdig, at den berettiger til snarest muligt at faa Loven af 1861 sat ud af Kraft. Denne Bestemmelse forekommer mig endog usømmelig. Den tillader en Godsejer at jage Efterkommerne efter hver tiende Gaardejer fra Hus og Barndomshjem, jævne Ejendommens Bygninger med Jorden og lægge Jorden ind under Storgaardsdrift. Er dette ikke stridende selv mod en konservativ Tankegang i Øjeblikket? Jeg skulde mene, at efter at de Konservative har faaet Tillægsnavnet „Folkeparti“, maa de paa dette Omraade ændre Tankegang. Jeg forventer derfor, at de ogsaa paa dette Omraade vil give os Tilslutning og saaledes ikke berede Sagen Vanskeligheder. Denne Bestemmelse om hver tiende Gaard er kommet ind i Loven af 1861 ved en Art Overrumpling. Under Forhandlingerne i Folketing og Landsting i 1855—56 blev det stillet som et Vilkaar fra Godsejerne, at de fik Lov at lægge Beslag paa hver tiende Gaard, men den Gang indvilgede man ogsaa i, at fra $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{4}$ af Ejendommens Værdi skulde forblive hos Bonden. Det var et for Bønderne gunstigt Kompromis. Da den konservative Regering den Gang ikke vilde godkende dette Kompromis og ikke vilde føre Lovforslaget videre, blev der ikke noget ud af det, og i 1861 var Stillingen blevet saa ugunstig for Bønderne, at de maatte tage den uheldige Lov af 19. Februar 1861. Da var Herremændene saa stærke, at de kunde sige: Bordet fanger; i 1855—56 fik vi Lov til at tage hver tiende Gaard, og